Зелінська О.М.
Луцький національний технічний університет

НЕОБХІДНІСТЬ ДЕРЖАВНОГО СПРИЯННЯ ВЗАЄМОДІЇ МІЖ УЧАСНИКАМИ ІННОВАЦІЙНОГО ПРОЦЕСУ

В сучасних умовах загострення глобальної конкуренції та забезпечення міжнародної конкурентоспроможності суб'єктів світового господарства у довгостроковій перспективі виступає процес створення та нарощення інноваційних конкурентних переваг. На сьогоднішній день визначальним елементом економічного зростання та підвищення рівня життя населення країни виступає не стільки її забезпеченість природними ресурсами, скільки наявність конкурентоспроможних наукомістких секторів промисловості.

У такому випадку актуальним питанням було і залишається створення і подальший розвиток національної інноваційної системи (НІС), яка передбачає єдність інститутів і учасників інноваційного процесу, функціональних підтримуючих підсистем для забезпечення збалансованої діяльності системи в цілому, розробку державних і ринкових механізмів взаємодії між окремими компонентами на різних рівнях управління, підбір раціональних форм і методів забезпечення умов функціонування економічних агентів.

В Україні проблема полягає значною мірою у відсутності системного підходу при створенні НІС, недооцінки її ролі в заходах державної політики для прискорення інноваційного розвитку економіки внаслідок того, що держава усунулася від впливу на науково-технічний та інноваційний розвиток національного господарства. В цілому вище перераховане призводить до суттєвої втрати конкурентних позицій на світовому ринку високотехнологічних товарів та послуг.

При цьому держава через важелі інноваційної політики не спирається на найбільш ефективну компоненту – інституційне середовище, яке, по-перше, спрямоване на зародження, реалізацію (в матеріальній і нематеріальній формах) і комерціалізацію наукових, науково-технічних ідей в інноваційний продукт, продукцію і послуги. По-друге, створює умови для розширення конкуренції на базі інновацій, стимулює ефективне використання потенціалів природних, матеріальних, трудових, фінансових, ринкових, інформаційних ресурсів, забезпечує розповсюдження і захист інтелектуальної власності й технологічних нововведень.

Звертаючись до досвіду щодо інноваційної політики провідних країн світу, можна визначити, що основною ціллю формування національних інноваційних систем є підвищення якості життя населення, що здійснюється за рахунок:

- створення додаткових робочих місць як у сфері науки, так і виробництва та послуг;
- збільшення надходжень до бюджетів різних рівнів за рахунок підвищення обсягів виробництва наукомісткої продукції та зростання доходів населення;
- розміщення виробництв, перш за все екологічно шкідливих, у країнах, які не входять до "золотого мільярду";
- розв'язання власних екологічних та соціальних проблем за рахунок використання найновітніших технологій [1].

Проте, поряд з наведеними перевагами формування національних інноваційних систем, варто розглянути ряд внутрішніх проблем, що спричиняють недорозвиненість інноваційної інфраструктури. Зокрема слід виділити наступні:

1. недостатній обсяг і неякісна структура інвестицій на розвиток компонентів інноваційного середовища;
2. невідпрацьований механізм проведення державної інноваційної політики для розвитку цього середовища, неефективні інструменти управління інноваційним процесом;
3. багатогалузевий склад інноваційної інфраструктури; а саме: відсутність єдиного замовника її розбудови, некоординоване виділення коштів і необхідність створення спеціальних фондів;
4. незначна кількість вітчизняних суб'єктів інноваційного підприємництва, недостатня їх дієвість та інноваційна діяльність в цілому;
5. інноваційна інфраструктура розглядається традиційно як мале інноваційне підприємництво

Lviv Polytechnic National University Institutional Repository http://ena.lp.edu.ua

(технопарки, технополіси, бізнес-інкубатори), не враховуючи інші організаційні форми, у тому числі європейську бізнес-мережу, міждержавні мережі інноваційної діяльності;

6. на початковому етапі перебуває становлення ринку інновацій, використання ринкових механізмів щодо попиту, пропозицій, ціноутворення, особливо на об'єкти інтелектуальної власності (ОІВ);

7. значні диспропорції в обсягах і структурі інноваційної діяльності за регіонами і технологічними укладами, розвитком інноваційної інфраструктури;

8. серед компонентів інфраструктури не виділені такі суттєві як: інноваційна логістика, маркетинг інноваційного процесу (кінцевої продукції за його етапами), інноваційне посередництво, підготовка і перепідготовка кадрів для інноваційної економіки, особливо інноваційних менеджерів та ін.

Аналіз стану інноваційної діяльності в Україні за останні роки характеризувався лише наявністю окремих елементів інноваційної інфраструктури, її слабкою розвиненістю за етапами інноваційного процесу. Діяльність винахідників, раціоналізаторів, науковців, які мають суттєві завершені науково-технічні розробки, не відчуває належної державної підтримки; за останні 15 років кількість працюючих в інноваційній сфері в Україні знизилася втричі, у той же час у США та в Західній Європі вона збільшилася вдвічі, у Південно-Східній Азії – учетверо [2].

У цьому випадку варто звернути увагу на зарубіжний досвід: уряди розвинених країн за державні кошти забезпечують створення інфраструктури на території, де стимулюється науковий розвиток. Наприклад, у Китаї на кожні десять доларів іноземних інвестицій шість держава вкладала у розвиток інфраструктури [3, с. 54]. Підприємці інвестують у розвиток конкретних підприємств, вони не мають бажання або їх важко залучити до фінансування об'єктів, спільних для всіх суб'єктів певної території. Примусове ж відрахування на такі потреби значна кількість інвесторів розглядає як додаткове оподаткування і утримується від вкладень, очікуючи, поки інші створять інфраструктуру. Для підтвердження такої точки зору наведемо залежність, яку визначено міністерством промисловості Швеції: "Якщо розмір податку на прибуток варіює між 0 і 25%, то схильність до підприємництва швидко зменшується, якщо ж податок досягає 50% від прибутку, то схильність до інновацій і пов'язаних з ними капітальними вкладеннями практично зникає" [4, с. 58]. Таким чином, інноваційна інфраструктура являє собою сукупність взаємопов'язаних функціональних підсистем національної інноваційної системи економічного, нормативно-правового, організаційно-структурного характеру, що забезпечують умови реалізації, підтримки і стимулювання інноваційного процесу господарюючим суб'єктам з урахуванням принципів економічної ефективності та інтересів споживачів в новаціях.

В цілому, незважаючи на те, що побудова сучасної інноваційної моделі економіки України все ще перебуває у початковому стані, вже з'являються нові організаційні форми господарювання і відносин між учасниками інноваційного процесу, формуються умови для створення ринкових відносин між ними. Постійні зміни в економіці й пристосування до цих змін економічних агентів, потреба в якісному і швидкому впровадженні інновацій вимагає нових підходів до створення інфраструктурних компонентів відповідно до тенденцій розвитку з урахуванням механізмів державного регулювання і підтримки комерційного сектора.

1. Геєць В.М., Семиноженко В.П. Інноваційні перспективи України. – Харків: Константа, 2006. – 272 с. 2. Мазур О. Закон про технопарки втретє підтримала Верховна Рада // Дзеркало тижня. – 2007. – 27 січня. 3. Новолишин П. Напрями розвитку та вдосконалення діяльності вільних економічних зон // Економіст. – 2001. – № 11. – С. 50–58. 4. Санто Б. Инновация как способ экономического развития: Пер. с венгер. – М.: Прогресс, 1990. – 372 с.

Lviv Polytechnic National University Institutional Repository http://ena.lp.edu.ua